

HE 220/2024 vp Hallituksen esitys laiksi rikosuhrimaksusta annetun lain muuttamisesta

Esityksen pääasiallinen sisältö

Rikosuhrimaksun rahamääriä korotettaisiin 50% (3 §)

- Vankeusuhkaiseen rikokseen syyllistyneelle henkilölle määrättävä 40 euron rikosuhrimaksu nousisi 60 euroon ja 80 e maksu 120 euroon
- Yhteisösakkoon tuomittavan oikeushenkilön rikosuhrimaksu nousisi 800 eurosta 1200 euroon

Maksun oikeasuhtaisuuden turvaamista koskeva säännös laajennettaisiin koskemaan oikeushenkilöä (4 § 2 mom)

- Rikosuhrimaksua ei saisi määrätä, jos se olisi rahamäärältään suurempi kuin oikeushenkilölle tuomittava yhteisösakko

Muutoksenhakusäännöstä laajennettaisiin vastaamaan perustuslaissa asetettuja vaatimuksia (5 §)

- Maksuvelvollisuudesta voitaisiin hakea muutosta myös erikseen eikä vain pääasian yhteydessä

Esityksen taustaa

1) Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman kirjaukset

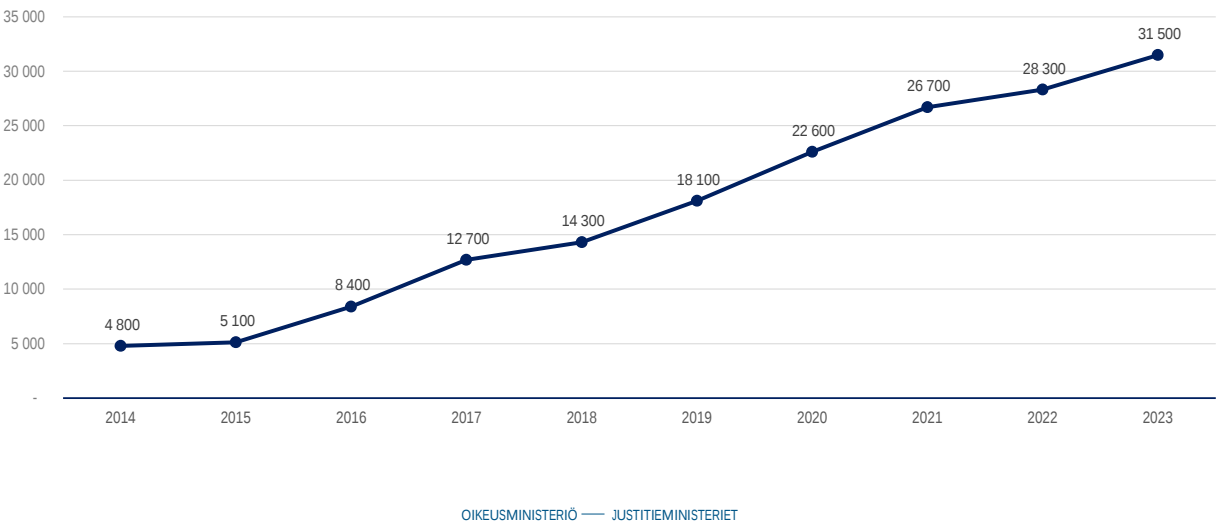
- Selvitetään mahdollisuudet korottaa rikosuhrimaksuja
→ OM arviomuistio rikosuhrimaksujen korotusmahdollisuuksista julkaistu 18.6.2024
- Laaditaan uhripoliittinen toimenpideohjelma, jonka yhtenä tavoitteena on turvata uhrien tukipalveluiden rahoitus
→ OM-vetoinen hanke asetettu 8.1.2024; rahoitustyöryhmän ehdotukset julkaistaan 2/2025

2) Uhrien tukipalveluiden asiakasmäärän kasvu: yhteiskunnassa selkeä tarve rikoksen uhrien tukipalveluille

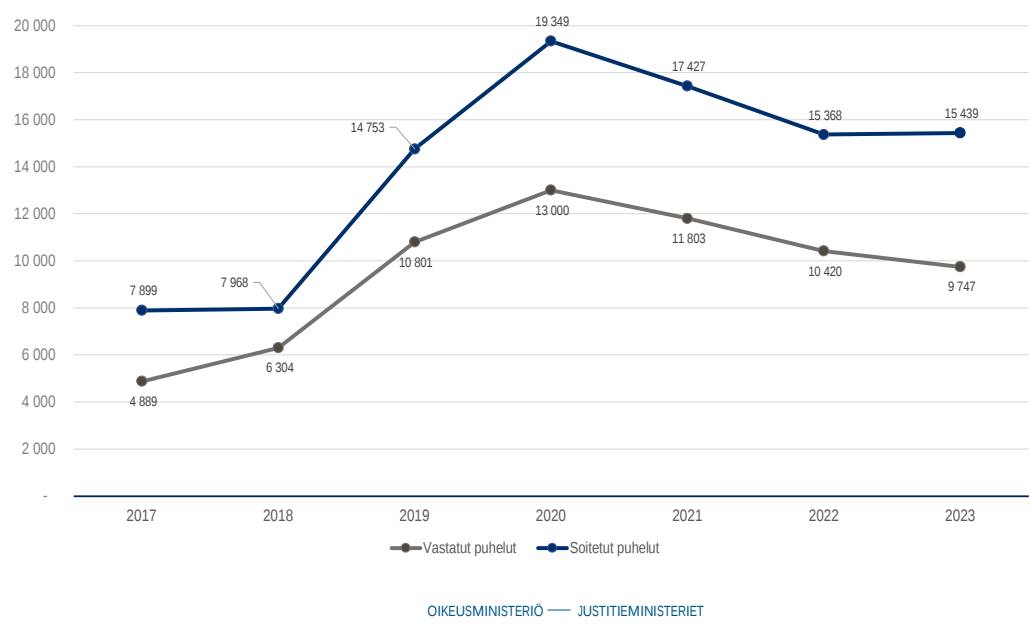
- OM avustusmomentilta ja RUM-tuotoilla rahoitettavien RIKUn ja Nollalinjan rahoitustarpeet kasvaneet asiakasmäärän ja kustannusten kasvun vuoksi
- Riittävän rahoituksen puuttuessa riskinä palveluiden supistaminen ja jonotus
  - 2023 Nollalinjan vastausprosentti 63% (aukioloajan supistaminen); chat-palvelun jatko?
  - 2024 RIKU käynnistänyt sopeutustoimet

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Asiakasmäärä RIKUn eri palveluissa (2014-2023). Lähde: RIKU

Nollalinjaan soitettujen ja vastattujen puheluiden määrät. Lähde: THL

3) Rahan arvon muutoksesta aiheutuva korotustarve

- Rikosuhrimaksu otettu käyttöön 1.12.2016, ei vielä kertaakaan korotettu

4) Varautuminen EU-velvoitteisiin, jotka vaikuttavat uhrien tukipalveluiden vähimmäistasoon ja palveluiden rahoitustarpeisiin

- Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta 14.5.2024 annettu direktiivi (EU) 2024/1385 (ns. NKV-direktiivi) saatettava kansallisesti voimaan 14.6.2027 mennessä
- Direktiivi (EU) 2024/1712 ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annetun direktiivin 2011/36/EU muuttamisesta (ns. uudistettu ihmiskauppadirektiivi), saatettava voimaan 15.7.2026 mennessä
- Uhidirektiivin 2012/29/EU mukaisia tukipalveluvelvoitteita tultaneen laajentamaan direktiivin uudistamisen yhteydessä. Trilogineuvottelut käynnistyneet joulukuussa 2024.

Esityksen tavoitteet

- 1) Turvataan uhreille tarpeellisten tukipalveluiden saatavuutta. Vastataan yhteiskunnassa vallitsevaan uhrien tukipalveluiden lisääntyneeseen tarpeeseen.
- 2) Vahvistetaan uhrien tukipalveluihin kohdennettavaa rahoitusta siten, että rikoksentekijöiden vastuuta uhrien tukemisen kustannuksista lisätään korottamalla rikosuhrimaksuja. *Rikollisuudesta aiheutuvien haittojen ja kustannusten oikeudenmukainen jakaminen.*
- 3) Lisätuottojen avulla kasvatetaan OM:n momentille 25.01.15 budjetoitavaa määrärahaa, joka kohdennetaan valtionavustuksena uhrien tukipalveluihin. Arvioitu vuosittainen lisätuotto 1,9 M€
- 4) Vastataan rahan arvon muutoksiin
- 5) Varaudutaan EU-velvoitteisiin

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Esityksen vaikutukset

Henkilöihin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

- Edistetään uhrien oikeuksien toteutumista. Riittävän suuruisella, hintojen nousun ylittävällä kertakorvauksella arvioidaan olevan uhrien aseman ja tukipalveluiden turvaamisen kannalta merkittävä vaikutus pitkällä aikajänteellä
- Korotus parantaa etenkin naisuhrien asemaa, mutta RIKUn palvelut tarkoitettu yhdenvertaisesti kaikille uhreille
- Maksuvelvollisissa painottuu miesten osuus.
- Yksittäistapauksissa, etenkin vähätuloisille ja velkaantuneille, korotus voi olla tuntuva ja haitata maksukykyä. Tätä voidaan kuitenkin pitää rajallisena ja hyväksyttävänä.
- Vaikutus yhteisösakkoon tuomittujen oikeushenkilöiden toimintaan vähäinen, korotus on yhteisöjen talouden kannalta maltillinen.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Taloudelliset vaikutukset

- pysyviä vaikutuksia valtion talousarvion tuloarvioihin (momentti 12.39.01) sekä siirtomenoihin/määrärahoihin (momentti 25.01.50) vuodesta 2026 lukien
  - tarkistetaan vuoden 2026 talousarvioesityksessä
- arviolta 1,9 miljoonan euron lisäys nykyiseen noin neljän miljoonan euron vuotuisen rikosuhrimaksujen tuottokertymään
  - Tuottoarvion arvioidaan toteutuvan 3-4 vuodessa
  - Asiakasmäärien ja kustannusten kasvun johdosta olisi kuitenkin perusteltua lisätä valtionavustuksiin kohdennettavaa määrärahaa jo vuodesta 2026 lukien
- Oikeusministeriön johdolla valmisteltavaan uhripoliittiseen toimenpideohjelmaan sisällytetään esitys korotettujen rikosuhrimaksujen käytöstä ja kohdentamisesta uhrien tukipalveluihin. Ehdotukset tulevat toteutuessaan vaikuttamaan tuoton kohdentumisen lisäksi siihen, miltä momentilta valtionavustus maksettaisiin.
  - Maksutuotot käytetään nykyisellään uhridirektiivin edellyttämien uhrien yleisten tukipalvelujen (Rikosuhripäivystys) ja Istanbulin sopimuksen edellyttämän naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan uhrien auttavan puhelimen (Nollalinja) rahoittamiseen.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Vaikutukset viranomaisen toimintaan

- Rikosuhrimaksun määräämisessä keskeisiä viranomaisia ovat poliisi, syyttäjä ja tuomioistuin.
  - Muutoksella on vaikutuksia poliisin tietojärjestelmiin (noin 20 000 euron kustannukset)
  - Muutoksen voida arvioida lisäävä tuomareiden työmäärää siirtymävaiheessa. Rikosuhrimaksun määrääminen oikean suuruisena edellyttää tuomarilta yksittäisissä tapauksissa manuaalista tarkistamista.
  - Vastaavaa työtä aiheutuu syyttäjälle syytettä laadittaessa ja rangaistusta määrättäessä.
- Rikosuhrimaksujen täytäntöönpanosta huolehtivalle Oikeusrekisterikeskukselle muutoksista ei aiheudu tietojärjestelmien kehittämistarpeita tai henkilötyövaikutuksia.
- Muutoksenhakuoikeuden laajentaminen saattaa lisätä muutoksenhaun määriä.
- Muutokset ovat toteutettavissa viranomaisten nykyisten resurssien puitteissa.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Asian valmistelu

Lakiesitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausunnolla 16.12.2024 -10.1.2025. Lausunto pyydettiin 43 taholta. Lausuntoja saatiin 25, lisäksi yksi tuli yksityishenkilöltä. Tiivistelmää lausunnoista ei vielä ole julkaistu.

Esitykseen on tehty lausuntojen pohjalta joitakin täsmennyksiä ja muutoksia. Lain 5 §:ssä ilmenneen perustuslakiristiriidan (KKO 2021:42) poistamiseksi lisätty muutoksenhakuoikeutta koskeva muutosehdotus. Perusteluihin täydennetty vaikutusarviota ja lisätty siirtymävaiheeseen liittyvä ohjeistus. Voimaantuloajankohtaa ehdotetaan siirrettäväksi vuodenvaihteeseen.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

KIITOS!

Mervi Sarimo
Neuvotteleva virkamies
mervi.sarimo@gov.fi

www.oikeusministerio.fi | www.justitieministeriet.fi